

1. Из патерика

Един брат попита авва Евлогий:

- Откъде най-вече идва страхът Божий в душата на човека?

- Ако човек започне да спазва смирение и нестяжание - отговори старецът, - скоро в него ще влезе страхът Божий.

2. Авва Иаков каза: „Както светилникът свети на тъмно място, така е и страхът Божий. Когато влиза в душата на човека, той го просвещава и учи на всички добродетели и Божии заповеди“.

3. Един брат попита стареца:

- Как страхът Божий идва в душата?

А старецът отговори:

- Ако човек избере смирението и нестяжанието, ако престане да осъжда и при всеки повод припомня на душата, че тя ще даде отговор пред Бога - при такъв човек идва страхът Божий.

ГЛАВА 15

За това, че отреклият се от света не бива нито да поддържа общение с роднините си по плът, нито дори да изпитва привързаност към тях

1. От Паладий

Един човек на име Пиор, по народност египтянин, а по възраст юноша, се отрече от света. Завладя го любов към Бога. Напусна родния си дом и даде обет на Бога никога да не вижда никого от близките си. Минаха петдесет години, сестра му остаря. Тя узна от някого, че брат и е жив, и безмерно и се прииска да го види. Но нямаше сили да отиде в пустинята. Тогава помоли местния епископ да напише писмо до светите отци-пустинници да го изпратят да се види с нея. Дълго го заставяха и той послуша отците - взе със себе си един брат и тръгна. Като пристигна пред дома и, поръча да и съобщят: „Брат ти Пиор дойде“. Но само щом чу, че сестра му иде да го посрещне, той силно си затвори очите и почна да вика:

- Сестро еди-коя си! Аз съм Пиор - брат ти! Ето ме, гледай ме колкото искаш!

Тогава тя го позна и прослави Бога. Впрочем, колкото и да се стараеше, тъй и не успя да го убеди да влезе в дома и. Той каза молитва пред прага и отново отиде в пустинята.

2. Веднъж съобщиха на блажения дякон Евагрий за смъртта на баща му. Той отговори на онзи, който му събщи това:

- Не кощунствай! Моят Отец е безсмъртен!

2. Из житието на свети Пахомий

Родната сестра на преподобни Пахомий чу за добродетелния му живот и дойде в манастира, желаейки да го види. Щом чу за пристигането и, великият прати вратаря да и предаде:

- Вече чу, че съм жив. Така че върви си и не се огорчавай, че не те виждам. Но ако искаш да подражаваш на живота ми, та заедно да намерим милост у Господа, помисли над това. И ако нямаш нищо против, братята ще ти построят килия, за да можеш да се уединиш. А Господ може би ще призове заедно с теб и други и те ще се спасят чрез теб. Защото на земята за човека има само едно утешение - да постъпва добре и угодно на Бога.

Сестрата получи отговора и се разплака. Като се умили, тя обърна сърцето си към спасение.

Пахомий узна за решението и. Прослави Бога и заповяда на най-благочестивите между братята да и направят малка килия в близост до манастира. Така тя се подвизаваше в Господа, а постепенно се събраха и други сестри. Когато броят им се увеличи, тя им стана духовна майка, учеше ги и им показваше всички пътища към спасението. Пахомий назначи Петър, благочестив човек и високо духовен старец, да ги навестява. Написа и им предаде правила, за да ги приемат и да живеят по Бога.

Скоро в манастира дойде майката на Теодор. Той

беше подчинен на Пахомий и Пахомий много го обичаше, понеже виждаше колко дълбоко и поразително е послушанието му и как той се отличава с подвизите си. А майката на Теодор търсеше навсякъде сина си и узна, че живее тук. Тогава тя донесе писма от епископи, които нареждаха детето да и бъде върнато. Отседна в женската обител, предаде писмата на Пахомий и поиска от него разрешение да види сина си. Тогава Пахомий повика Теодор и му каза:

- Чедо, майка ти пристигна тук и иска да те види, даже виж - донесла ни е писма от епископи. Така че само заради светите мъже, които са ни писали, иди и сам и кажи, че си тук.

- Отче - отвърна Теодор, - кажи ми: ако я видя след всичко, което съм постигнал тук, няма ли в съдния ден да отговарям за това пред Господа? Защото вече я напуснах, а сега отново се срещам с нея за съблазън на братята. И преди идването на благодатта синовете на Левий забравяха родителите и братята си, за да спазят Божиите заповеди. В още по-голяма степен аз, щом съм удостоен с такава благодат, не бива да поставям роднините си над любовта към Бога. Защото Господ казва: *Който обича баща или майка повече от Мене, не е достоен за Мене* (Мат. 10:37).

А Пахомий му рече:

- Чедо, ако чувстваш, че това не е полезно за теб, не те принуждавам. Защото този, който е напуснал света и напълно се е отрекъл от себе си, трябва да постъпи точно така. Монахът трябва да се отклонява от безполезни срещи с миряни и да проявява искрена

любов към тези, които са Христови членове и Му служат от цялата си душа. А ако някой е победен от привързаност и казва: „Те са моя плът и ги обичам“, нека чуе Писанието: *от когото някой бъде победен, от него бива и поробен* (2 Петр. 2:19).

И Теодор тъй и не пожела да се покаже на майка си. Тогава тя също реши да остане в манастира, заедно е други монахини, сестри в Христа. „Ако бъде угодно на Бога - каза си тя - пак ще го видя заедно е братята, а така по негов почин ще спася и собствената си душа“.

Така строгостта по Бога, ако е за слава Божия, може да бъде от полза за човека, дори отначало да изглежда жестока.

3. Из житието на преподобни Симеон Стълпник

Двадесет и седем години минаха, откакто този богоравен мъж, великият Симеон, се беше отрекъл от законите на естеството и от всичко, което е в света. Но майка му още пазеше в себе си огъня на любовта към детето си и можеше да охлади този пламък само като отиде при своя, макар и по плът, но безплътен син. Защото тя страстно, ако може да употребим тази дума, желаше да види лицето на сина си и да чуе гласа му, който толкова дълго не беше чувала. Светият узна за пристигането на майка си. И обърни внимание: той не оскърби майка си, но и не наруши закона, наложил заповедта. А именно, не допуска среща с нея, а праща да и кажат:

- Майко, ако не възразяваш, нека отложим срещата помежду ни за бъдещия век. И ако животът ни бъде във всичко угоден Богу, след заминаването ни в Христа ще се видим един друг там, където всичко е много по-родно и близко.

Такъв съвет и предаде той. Но пламъкът, който изгаряше душата на майката, не и позволи да се вслуша в думите му. Тя настояваше, казвайки, че иска да го види. Тогава той им предава за втори път:

- Мислех, че ще се съ согласиш с това, което е полезно и за двама ни, и няма да настояваш толкова за среща. Но понеже виждам, че се стремиш към онова, което е временно, сега се нуждая да бъда сам, а теб ще те видя малко по-късно. Явно, така е угодно на Бога.

Майката охотно и с радост повярва на обещаното. Душата и ликуваше, цялата беше в очакване. Вече си представяше как ще види сина си, как ще го прегръща, ще го целува, ще слуша гласа му. И когато всичко се развиваше по този начин, майката ненадейно се разделя с живота и предава душата си на Бога. След като живя наистина щастлив живот, тя беше още по-щастлива в смъртта си. Защото макар и майка, тя послуша толкова великия си син и освен това го напусна, когато той беше достигнал до такава добродетел. А божественият Симеон нареди да внесат тялото и в двора (бе обградил стълпа от всички страни със стена, за да няма достъп за жени). И когато покойната беше занесена при него, той я видя, както и беше обещал. След това, като прочете над нея молитва, я погребва пак там, край стълпа. Така и въздаде чест на майка си, и не само

изпълни Господнята заповед, но и със собствения си пример показва превъзходството и.

4. Из патерика

Един брат, който живееше в чужбина, казва на стареца:

- Искам да се върна вкъщи.

- Знай само едно нещо, брате - му отговори старецът. - Когато идваше от родината си насам, Господ беше с теб и те водеше. А ако се върнеш, Той вече няма да бъде с теб.

2. Един брат бързаше да тръгне за града и поиска молитва от стареца. Старецът му рече:

- Не бързай за града, а бързай от града - и ще се спасиш.

3. Един много благочестив брат имаше бедна майка. Настана голям глад и той взе хляб и тръгна да го занесе на майка си. Тогава чу глас:

- Ти сам ли ще се погрижиш за майка си, или Аз да се погрижа за нея?

Братът разбра Чий е този глас, падна ничком на земята и почна да проси:

- Ти Сам, Господи, се погрижи за нас.

След това стана и се върна в килията си. След три дни майка му дойде при него и казва:

- Еди-кой си монах ми даде малко брашно. Вземи го и направи малко хляб, за да има какво да ядем.

Щом чу това, братът прослави Бога. А като укрепна в надеждата, започна чрез Божията благодат още

повече да се подвизава във всяка добродетел.

4. Един монах, който живееше в скита, имаше син в селото. Веднъж юношата беше задържан под стража по някакво обвинение. Майката на юношата съобщи това на монаха, за да напише на архонта да пусне сина ѝ.

- Ако той бъде пуснат - попита монахът пратения, - няма ли да задържат друг вместо него?

- Ще задържат - отвърна онзи.

- Тогава каква ми е ползата от това, че ще го освободя и ще дам радост на сърцето на майка му, щом ще оставя нейната скръб за сърцето на друга жена?

5. Същият старец се занимаваше много с ръкоделие, като при това оставяше за нуждите си каквото беше необходимо, а останалото раздаваше на сиромаси. Когато настъпи глад, майката прати сина му при него с молба да им даде малко хляб. В отговор старецът казва на сина си:

- Има ли там още някой, който да се нуждае като вас?

- Има - отвърна той - и то мнозина.

Тогава старецът затвори вратата пред него.

- Върви си, детето ми - рече той, като заплака. - Този, Който се грижи за тях, ще се погрижи и за вас.

По това време един брат беше там и видя какво направи старецът. Попита го:

- Нима не те измъчва мисълта, че отпрати родния си син с празни ръце?

- Ако не се самопринуждава във всяко дело - отговори старецът, - човек няма да получи награда.

6. Един монах имаше в света беден брат и монахът, ако припечелваше нещо, му го даваше. Но колкото и да му даваше, онзи още повече обедняваше. Монахът отиде при един старец и му разказа това. Старецът му отговори:

- Ако искаш да ме послушаш, повече не му давай нищо. И му кажи: „Братко, когато имах нещо, ти давах. Така че и ти, щом припечелиш нещо е труда си, ми носи“. Ако ти донесе нещо, вземи го. И ако видиш странник или беден старец, дай му го и го помоли да се помоли за брат ти.

Братът отиде и така и направи. Когато брат му дойде, той му каза, както старецът го беше научил. Като чу това, онзи си тръгна обиден. Но на следващия ден спечели е труда си малко зеленчуци и ги занесе на монаха. Той ги взе, раздаде ги на старците и ги помоли да се молят за брат му. А мирянинът, като получи благословение, се върна вкъщи.

Скоро пак дойде при монаха и донесе зеленчуци и три хляба. Монахът ги взе и постъпи както предния път. И мирянинът си тръгна, получил благословение от старците. След това дойде трети път и донесе много храна, вино и риба. Монахът видя това и се удиви.

Покани сиромаси и им направи трапеза. А след това казва на мирянина:

- Може би се нуждаеш от малко хляб?

- Не, господарю мой - отвърна онзи. - Колкото пъти вземах нещо от теб, сякаш огън влизаше в дома ми и изпепеляваше дори малкото, което имах. А откакто не вземам нищо от теб, Бог ме благославя.

Братът отиде при стареца и му разказа всичко, което се беше случило.

- Виждаш ли - казва му старецът, - трудът на монаха е като огън -изгаря всичко, върху което попадне. А брат ти има повече полза от друго - нека дава милостиня от трудовете си и да получава в замяна молитвите на светиите - и ще бъде благословен.

7. Веднъж майката на авва Марко, ученик на авва Силуан, дойде да види сина си. А пристигна с голям блясък и разкош. Авва Силуан излезе при нея и тя му казва:

- Авва, кажи на сина ми да излезе да го видя.

Старецът влезе вътре и казва:

- Излез, нека майка ти да те види.

А той беше по престилка и целият черен от сажди. Заради послушанието той излезе със затворени очи и рече:

- Спасявайте се.

При това той не я видя, а майка му не го позна. Тогава пак казва да предадат на стареца:

- Авва, прати при мен сина ми да го видя.

Аввата го повика и му казва:

- Нали ти казах да излезеш да те види майка ти?

- Авва - отговори той - излязох, както ти нареди, и я поздравих. Но, моля те, не ми казвай да излизам още веднъж, за да не ми се наложи да проявя непослушание към теб.

Тогава старецът сам излезе и и рече:

- Той беше онзи, който излезе при вас и ви каза: „Спасявайте се“.

И като я утеши, се сбогува с нея.

8. Веднъж при авва Пимен се събраха много старци. Дойде и един роднина на авва Пимен и доведе със себе си дете. Лицето на момчето по действие на дявола беше обърнато назад. Той седна заедно с детето отвън, край манастира, и заплака. Случи се така, че един старец мина оттам. Видя го, че плаче, и му казва:

- Защо плачеш, човече?

- Роднина съм на авва Пимен - отговори той, - а ето какво изкушение се случи с детето ми. Искях да го занеса при стареца, но се уплаших, понеже той не иска да ни види. Дори сега, ако разбере, че съм тук, ще прати някого да ме изпъди. Осмелих се да дойда единствено понеже ви виждам тук. Ако можеш, авва, смили се над мен. Вземи детето в обителта и се помолете там за него.

Старецът взе момчето и влезе вътре. Но постъпи мъдро - не го занесе направо при авва Пимен, а започна с най-младите братя, като казваше: „Прекръстете детето“. И след като направи така, че всички поред прекръстиха детето, накрая го поднесе на авва Пимен. Той не искаше дори да го докосне. Но всички започнаха да го умоляват:

- Както направиха всички, така направи и ти, отче. Тогава той въздъхна, стана и започна да се моли:
- Господи, изцели творението Си, за да не го владее врагът.

След това го прекръсти и тозчас го изцели. И детето беше върнато здраво на баща му.

5. От авва Исаия

Ако си се разделил с роднините си по плът, за да станеш странник заради Господа, не позволявай на слабостта към тях да влезе в теб, когато седиш в килията си. Не бива да ти е мъчно за баща ти или за майка ти, не бива да си спомняш за брат си или за сестра си, да се съкрушаваш за децата си, да тъгуваш за жена си - за всички, които си напуснал. Но си спомни за кончината си и за неизбежността на смъртта. Защото тогава никой от тях няма да ти помогне - така че защо да не ги изоставиш заради добродетелта? Ако ли пък е крайно необходимо да отидеш в родното си място по някаква работа, пази се от сродниците си по плът, не се дръж с тях свободно и дори не общувай с тях.

6. Из патерика

Един отец разказа за авва Пимен и за братята му, че живеели в Египет. Майка им искала да ги види, но не успяла. Тогава ги проследила и когато те отивали на църква, ги пресрещнала. Само щом я зърнали, се върнали обратно и затворили вратата на килията току

под носа и. Тя останала да стои пред вратата, горчиво и безутешно плачела и нареждала:

- Дайте поне да ви зърна, мили дечица!

А те стоели вътре и я слушали. Тогава авва Анувий казва на авва Пимен:

- Какво ще правим с тази старица? Много силно плаче.

Тогава авва Пимен станал, отишъл до вътрешната страна на вратата и рекъл:

- Защо плачеш, жено?

Само щом чула гласа му, тя започнала още по-силно да плаче:

- Дечица, искам да ви видя. Какво толкова ще стане, ако ви видя? Нима не съм вашата майка? Нима не съм ви откърмила? Вече цялата съм побеляла. Смилете се над старостта ми и ми позволете да ви видя поне за кратко, та поне някак да понамалее болката на сърцето ми. Страшно се измъчвам от тъга по вас, а сега чух и гласа ти, синчето ми!

Авва Пимен и казва:

- Къде искаш да ни видиш - тук или на оня свят?

- Ако не ви видя тук - отговорила тя, - какво ще видя на оня свят?

- Ако се самопринудиш да не ни видиш тук - отговорил и той — ще ни видиш там.

Шом чула това, тя се зарадвала:

- Ако винаги ще ви виждам там, не е нужно да ви виждам тук!

И с тези думи си тръгнала.

7. От свети Григорий Двоеслов

В обителта на свети Бенедикт имаше един монах. Чрез блуждаене на помислите бесът на нерадението го завладя и той изобщо не искаше да изпълнява правилото си според цялата строгост на устава. Божият човек Бенедикт непрестанно го увещаваше и често му даваше наставления, но той не искаше да слуша увещанията на светия отец. Напротив, постоянно и безсрамно молеше светия да му разреши да отиде при родителите си.

Накрая, когато един ден, когато той прекалено досади на преподобния с молбата си, последният в гнева си му нареди да се маха от обителта. Братът излезе от манастира, като мислеше да отиде при родителите си. И внезапно видя на пътя, точно пред себе си, огромен змей. Той вече беше раззинал паст да го погълне. Братът се разтрепери, почна да размахва ръце и да вика:

- Помощ! Този змей иска да ме изяде!

Братята се насъбраха тичешком и не намериха никакъв змей. Но като видяха, че братът трепери и размахва ръце, го отведоха обратно в манастира. А братът веднага даде обет никога по своя воля да не напуска обителта и даже да не излиза от нея чак до смъртта си. По молитвите на светия отец той спази този обет до кончината си и страшният змей никога повече не му се яви.